

УДК 338.24

Іонін Є. Є., д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту
ДонНУ імені Василя Стуса

ІНДИКАТОРИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ РАНЬОЇ ДІАГНОСТИКИ БАНКРУТСТВА

У статті розглянуто важливіші індикатори фінансової стійкості як інструмент ранньої діагностики банкрутства. Досліджено питання взаємозв'язку і залежності показників ліквідності і платоспроможності з одного боку і фінансової стійкості, з іншого. Проведений компаративний аналіз надав можливість виокремити суттєві ознаки фінансової гнучкості у взаємозв'язку з фінансової стійкості, що пов'язано зі спроможністю швидко формувати необхідний обсяг джерел фінансування і в першу чергу, позичених коштів.

Запропоновано введення в дію аналітичну практику коефіцієнту монетизації, як співвідношення позитивного чистого грошового потоку до чистого прибутку, який буде підтверджувати збалансованість джерела фінансування із засобом платежу. Досліджено функціональну залежність важливіших показників фінансової стійкості і їх рекомендоване значення, виходячи із значення коефіцієнту фінансової незалежності.

Надано оцінку фінансової стійкості промислових підприємств України, виявлено їх критичний стан, підтвердженням цього є невідповідність важливіших індикаторів рекомендованим значенням, а в окремих випадках і від'ємне їх значення. У теперішній час промислові підприємства не спроможні проводити нормальну фінансову політику відносно фінансування своїх активів, коли до 10% необоротних активів покривається за рахунок поточних зобов'язань, що складає загрозу життєдіяльності підприємств.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансова гнучкість, коефіцієнт монетизації, фінансовий капітал, чистий прибуток, грошовий потік, власний капітал.

(Рис.1, Табл. 3, Літ. 7).

Іонин Е. Е.

ИНДИКАТОРЫ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ РАННЕЙ ДИАГНОСТИКИ БАНКРУТСТВА

В статье рассмотрены важнейшие индикаторы финансовой стойкости как инструмент ранней диагностики банкротства. Исследованы вопросы взаимосвязи и зависимости показателей ликвидности и платежеспособности с одной стороны и финансовой устойчивости, с другой. Проведенный компаративный анализ дал возможность выделить существенные признаки финансовой гибкости во взаимосвязи с финансовой устойчивостью, что связано с способностью быстро формировать необходимый объем источников финансирования и в первую очередь, заемных средств.

Предложено введение в действующую аналитическую практику коэффициента монетизации, как отношение положительного чистого денежного потока к чистой прибыли, который будет подтверждать сбалансированность источника финансирования со средством платежа. Исследована функциональная зависимость важнейших показателей финансовой устойчивости и их рекомендованное значение, исходя из значения коэффициента финансовой независимости.

Дана оценка финансовой устойчивости промышленных предприятий Украины, выявлено их критическое состояние, подтверждением этому есть несоответствие важнейших индикаторов рекомендованным значениям, а в отдельных случаях и

отрицательное их значение. В настоящее время промышленные предприятия не способны проводить нормальную финансовую политику относительно финансирования своих активов, когда до 10% необоротных активов покрывается за счет текущих обязательств, что создает угрозу жизнедеятельности предприятий.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, финансовая гибкость, коэффициент монетизации, финансовый капитал, чистая прибыль, денежный поток, собственный капитал.

Ionin E. E.

INDICATORS OF ENTERPRISE FINANCIAL STABILITY AS A TOOL FOR EARLY DIAGNOSIS OF BANKRUPTCY

The article deals the most important indicators of financial stability as a tool for early diagnosis of bankruptcy. In the article has been researched issues about interrelation and dependence between indicators of liquidity and solvency on the one hand and financial sustainability on the other. Conducted a comparative analysis made it possible to highlight the essential features of financial flexibility in the interrelation with financial sustainability, which connected with the ability to quickly generate the necessary amount of funding and first of all borrowed funds.

Proposed enactment to the analytical practice of monetization coefficient the ratio of positive net cash flow to net income, which will confirm the balance of funding source with an instrument of payment. Investigated the functional dependence of the most important indicators of financial sustainability and its recommended value, based on the value of the coefficient of financial independence.

In the article has been given the estimation of financial stability of the industrial enterprises of Ukraine, revealed their critical state, what is confirmed by a discrepancy key indicators within the recommended range, and in some cases negative value. Nowadays, industrial enterprises are not able to conduct normal financial policy regarding the financing of its assets, when up to 10% of fixed assets covered by current liabilities, which poses a threat to viability of the company.

Key words: financial stability, financial flexibility, the monetization rate, financial capital, net profit, cash flow, equity.

Постановка проблеми. Економічна і соціальна стабільність України, рівень життя та добробут населення, рейтинг країни у світовому просторі багато в чому залежать від ефективного розвитку її суб'єктів господарювання, які займають провідне місце в фінансовій системі держави. Ринкові умови вимагають від економічних суб'єктів дотримання вимог щодо фінансової стійкості, гнучкості і адекватного реагування на зміни внутрішньої і зовнішньої середовища, з метою запобігання можливого банкрутства.

В останні роки прослідковується негативна тенденція погіршення важливіших показників фінансової стійкості на мікро і макрорівні, не відповідність їх рекомендованим значенням. Основною причиною цього є збиткова діяльність, ситуація є критичною з точки зору економічної безпеки України. Підтвердженням цього є від'ємне сальдо фінансового результату промислових підприємств, при зменшенні частки збиткових підприємств, що є слідством збитковості крупних підприємств, різке падіння показника наявності власних оборотних коштів до від'ємного значення, і цей негатив за останні два роки збільшився в 6 разів.

В умовах економічної нестабільності однією з найважливіших задач стає ефективне управління сталим розвитком, формування єдиної системи на мікро і

макрорівнях аналітичних індикаторів фінансової стійкості і їх інтеграція в діючі системи менеджменту як інструмент ранньої діагностики можливого банкрутства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання, пов'язані з фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання знайшли відображення у роботах вітчизняних і зарубіжних вчених: Бернстайна Л.А., Білик М.Д., Бланка І.О., Єфімової О.В., Ковальова В.В., Мниха Є.В., Чумаченка М.Г., Шеремета А.Д., Хелфета Є. та інших. Наряду з цим недостатньо досліджені питання формування єдиної системи індикаторів фінансової стійкості на мікро- і макрорівні як інструмента ранньої діагностики банкрутства.

Мета і завдання дослідження. Мета статті – дослідження питань формування єдиної системи індикаторів фінансової стійкості на мікро- і макрорівні які повинні сигналізувати про можливі загрози існуванню суб'єктів господарювання і економічній безпеці держави.

Виклад основного матеріалу. Здатність суб'єкта господарювання своєчасно виконувати свої зобов'язання є однією з якісних характеристик фінансового стану і відповідно фінансової безпеки, які в аспекті забезпечення майнових зобов'язань мають бути відносно стійкими протягом певного періоду часу. У господарській діяльності під фінансовою стійкістю фінансового стану зазвичай розуміється незалежність від зовнішніх джерел, що в практиці підприємництва в умовах ринку пов'язано не тільки з виконанням контрактних зобов'язань, але і можливостями поглинання неспроможних суб'єктів.

Методологія оцінки фінансової стійкості в Україні за останні 25 років суттєво змінилася. Теорія і практика соціалістичної планової економіки не оперували поняттям «фінансова стійкість», а виходили з необхідності підтримки «правильного поєднання власних і позикових коштів» [1, с.172], що визначалося завданнями зміцнення господарського розрахунку і можливостями банку систематично впливати на господарську діяльність. Значною мірою це реалізовувалося при кредитуванні по обороту матеріальних цінностей і витрат на заробітну плату на умовах пайової участі банківського кредиту в розмірі 50% нормативу по виробничим запасам, незавершеному виробництву і готової продукції. У той період, як відомо, держава, створюючи підприємство, надавала в його розпорядження і закріплювала за ним у формі статутного фонду частину державного майна у вигляді основних і оборотних коштів. Виділення власних оборотних коштів для державних підприємств мало умовний характер, оскільки всі їхні кошти належали державі. Збереження власних оборотних коштів було найважливішим критерієм оцінки фінансового стану підприємства.

У зарубіжній практиці частіше використовуються поняття «фінансова залежність» [2, с. 741], «гранично допустима частка позикових коштів» [3, с. 247], «фінансовий леверидж» [4, с. 159-162], «структура капіталу» [5, с. 168]. Таким чином, оцінюючи фінансову стійкість, в першу чергу, виходять з величини гранично допустимої частки позикових коштів: «Коли фірма бере гроші в борг, вона обіцяє зробити серію фіксованих платежів. Оскільки акціонери отримують те, що залишається після виплат позикодавцями, кажуть, що борг призводить до виникнення фінансової залежності (фінансового левериджу)» [2, с.741].

Цікаве питання взаємозв'язку і залежності показників ліквідності та платоспроможності, з одного боку, і фінансової стійкості з іншого. Цілком очевидно, що зі збільшенням частки позикових коштів збільшуються і зобов'язання, що може негативно позначитися на ліквідності і платоспроможності. З іншого боку, збільшення власного капіталу позитивно позначається на платоспроможності, знижуючи обсяг можливих зобов'язань. Таким чином, зобов'язання знаходяться в зворотній залежності

від власного капіталу, а платоспроможність в прямій залежності від власного капіталу.

Фінансова стійкість невід'ємно пов'язана з фінансовою гнучкістю суб'єкта господарювання. Компаративний аналіз літературних джерел дає можливість виокремити суттєві ознаки останнього.

По-перше, це спроможність підприємства швидко формувати необхідний обсяг фінансових ресурсів (капіталу, позичених коштів).

По-друге, це спроможність протидіяти неочікуваним перервам у надходженні грошових потоків, що автоматично призводить до від'ємного значення чистого грошового потоку. В умовах дефіциту надходження грошових коштів, з метою уникнення неплатоспроможності і банкрутства, можлива реалізація і перерозподіл деяких видів активів, диверсифікація діяльності.

По-третє, це спроможність позичати кошти із різних джерел, збільшувати акціонерний капітал.

Таким чином, суттєві ознаки фінансової гнучкості суб'єкта господарювання пов'язані зі спроможністю швидко формувати необхідний обсяг джерел фінансування і в першу чергу, позичених коштів. Як відома, перед фінансовим менеджером найчастіше, стоять два основних завдання:

- 1) Обсяг інвестування з конкретизацією видів активів;
- 2) Вибір джерел фінансування.

Рішення цього питання стратегічно повинно бути орієнтовано на максимізацію ринкової вартості бізнесу і знаходиться у площині покращення основних показників фінансового стану.

Дослідження функціонального навантаження фінансової гнучкості свідчить про те, що вона має зворотній взаємозв'язок з фінансовою стійкістю, так як збільшення власного капіталу за рахунок накопиченої частини призводить до капіталізації прибутку, який є основним джерелом розширеного відтворення. Процес тезаврування прибутку дає можливість зменшити залежність від позичених і залучених коштів.

В обліково-аналітичній практиці економічно розвинутих країн широко використовується коефіцієнт стійкого економічного розвитку підприємств (K_g).

$$K_g = \frac{NP-D}{E} \quad (1)$$

де, NP – чистий прибуток,
 D – дивіденди,
 E – власний капітал.

Тобто, збільшення власного капіталу за рахунок чистого прибутку (балансові статі резервний капітал і нерозподілений прибуток) це необхідна передумова або підґрунтя фінансової стійкості підприємства, його стійкого економічного розвитку. Збільшення власного капіталу підвищує довіру банку у випадку необхідності надання кредиту.

Відсутність реальної внутрішньої загрози банкрутства різко зменшується у випадку, коли чистий прибуток буде підтверджено чистим позитивним грошовим потоком, тобто прибуток буде збалансовано з сальдо грошових потоків. Це обумовлює введення у діючу практику коефіцієнту монетизації (K_M).

$$K_M = \frac{NCF}{NP} \quad (2)$$

де, NCF – чистий грошовий потік,
 NP – чистий прибуток.

Цілком зрозуміло, що цей коефіцієнт має сенс у випадку, коли чистий грошовий потік має позитивне значення, тобто надходження грошей перевищує їх вибуття, що є найважливішим критерієм оцінки господарської діяльності, так як це свідчить про фактичну платоспроможність.

Дослідження причин розбіжності між чистим фінансовим результатом і чистим грошовим потоком є обов'язковою методологічною передумовою вивчення курсу фінансового аналізу у зарубіжних країнах. Основна причина пов'язана з тим, що фінансовий результат в системі бухгалтерського обліку обчислюється на основі методу нарахувань, а чистий грошовий потік на основі касового методу. Чистий прибуток і чистий грошовий потік є результативними показниками, що дає можливість на основі останнього конструювати цілу низку фінансових коефіцієнтів.

Практично всі закордонні фінансові аналітики сходяться на думці, що фінансова стійкість нерозривно пов'язана зі співвідношенням джерел формування майна. Найбільш вдало з цього приводу висловлювання Ентоні Ріса: «Для визначення стійкості фінансового стану компанії величезне значення має з'ясування співвідношень між сумами, отриманими нею з різних джерел» [5, с. 168].

Сучасна теорія фінансового менеджменту забезпечення фінансової стійкості нерозривно пов'язує з «високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових засобів» [6, с. 516-517]. Аналітичним індикатором у даному випадку виступає коефіцієнт фінансової незалежності або автономії, рекомендоване значення якого $\geq 0,5$. Це повністю відповідає базовій концепції міжнародних стандартів фінансової звітності – концепції збереження фінансового капіталу.

Ризиковий характер бізнесу і збільшення його ступеня зі зростанням частки позикового капіталу, веде до збільшення і ризику можливої неплатоспроможності, що викликає необхідність вирішення питання про граничний рівень позикового капіталу. При його вирішенні вибирається оптимальне співвідношення між ризиком і вартістю. Найважливішим показником, що характеризує заборгованість підприємства, у закордонній практиці є коефіцієнт боргу (debt to assets), що представляє відношення всіх зобов'язань до сукупних активів. Крім того, застосовується коефіцієнт співвідношення позикового капіталу і власного (debt to equity).

Максимально можлива кількість фінансових коефіцієнтів, побудованих на основі співвідношення джерел формування майна п'ять. Кожний з них має свою інтерпретацію і використовується у діючих методиках аналізу, затверджених органами виконавчої влади, і іноді має місце взаємна непогодженість між ними.

Розглянемо залежність між зазначеними фінансовими коефіцієнтами. З цією метою введемо умовні позначення: x - власний капітал, y - зобов'язання, z - валюта балансу.

Балансове рівняння буде мати такий вигляд: $x + y = z$. Відношення власного капіталу до валюти балансу (коефіцієнт фінансової незалежності) $k_1 = \frac{x}{z}$, відношення зобов'язань до валюти балансу (коефіцієнт боргу) $k_2 = \frac{y}{z}$, відношення власного капіталу до зобов'язань $k_3 = \frac{x}{y}$, співвідношення зобов'язань і власного капіталу $k_4 = \frac{y}{x}$, відношення валюти балансу до власного капіталу (коефіцієнт фінансової залежності)

$k_5 = \frac{z}{x}$. Таким чином, між названими вище коефіцієнтами можна зробити наступний

ув'язку:

$$\left\{ \begin{array}{l} x + y = z; y = z - x; x = z - y \\ \frac{x}{z} + \frac{y}{z} = 1; k_1 + k_2 = 1 \\ \frac{x}{z} = 1 - \frac{y}{z}; k_1 = 1 - k_2 \\ \frac{y}{z} = 1 - \frac{x}{z}; k_2 = 1 - k_1 \\ \frac{x}{y} = \frac{x}{z-x}; \frac{x}{y} = \frac{\frac{x}{z}}{1 - \frac{x}{z}}; k_3 = \frac{k_1}{1 - k_1} = \frac{1 - k_2}{k_2}, \\ \frac{y}{x} = \frac{y}{z-y}; \frac{y}{x} = \frac{\frac{y}{z}}{1 - \frac{y}{z}}; k_4 = \frac{k_2}{1 - k_2} = \frac{1 - k_1}{k_1} \\ \frac{z}{x} = \frac{z}{z-y}; \frac{z}{x} = \frac{\frac{z}{1 - \frac{y}{z}}}{\frac{z}{z}}; k_5 = \frac{1}{1 - k_2} = \frac{1}{k_1} \\ x \in [0; +\infty), y \in [0; +\infty), k_1 \in [0; 1], k_2 \in [0; 1] \end{array} \right.$$

Розглянемо наступні функції:

$$k_3 = f(k_1), k_4 = f(k_1), k_5 = f(k_1).$$

Функції $k_4(k_1)$ и $k_5(k_1)$ є убутними, тобто при збільшенні аргументу, значення функції зменшується.

Функція $k_3(k_1)$ є зростаючою, прагне до 1.

Побудуємо графіки функцій $k_3(k_1)$, $k_4(k_1)$, $k_5(k_1)$, для всіх $k_3, k_4, k_5 \geq 0$, $k_1 \in [0; 1]$.

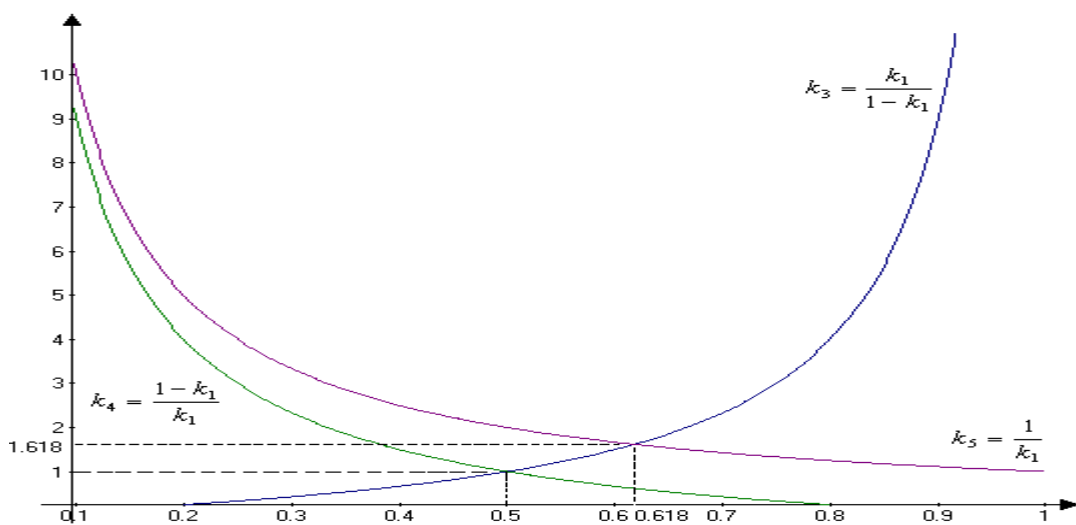

Рис. 1. Графіки функцій $k_3(k_1)$, $k_4(k_1)$, $k_5(k_1)$

Графіки функцій $k_3(k_1)$ та $k_4(k_1)$ перетинаються в точці (0,5; 1). Це означає, що при $k_1=0,5$ k_3 та k_4 будуть завжди рівні 1. Графіки функцій $k_3(k_1)$ та $k_5(k_1)$ перетинаються в точці (0,618;1,618).

Таким чином, між представленими коефіцієнтами (k_1, k_2, k_3, k_4, k_5) існує точна функціональна залежність. Знаючи k_1 , вже відомі k_2, k_3, k_4, k_5 чи при k_2 відомі k_1, k_3, k_4, k_5 .

Так, наприклад, при 10% частці власного капіталу у валюті балансу, позикові і залучені джерела відповідно становитимуть 90%, на 1 грн. позикових і залучених коштів вкладених у майно підприємства буде припадати 0,11 грн. власних коштів, а на 1 грн. власних коштів - припадає 9 грн. позикових і залучених коштів, на 1 грн. власних коштів припадає 10 грн. валюти балансу.

Враховуючи функціональну залежність цих 5 коефіцієнтів і виходячи із значення коефіцієнта фінансової незалежності $\geq 0,5$, рекомендоване значення кожного із них наступне (табл.1).

Таблиця 1

Рекомендоване значення коефіцієнтів фінансової стійкості

№	Показник	Рекомендоване значення
1.	Коефіцієнт фінансової незалежності	$\geq 0,5$
2.	Коефіцієнт фінансової залежності	≤ 2
3.	Коефіцієнт боргу	$\leq 0,5$
4.	Коефіцієнт співвідношення зобов'язань і власного капіталу	≤ 1
5.	Коефіцієнт співвідношення власного капіталу і зобов'язань	≥ 1

В аналітичному плані у вітчизняній теорії і практиці перевага віддається коефіцієнту фінансової незалежності, який є аналітичним індикатором реалізації концепції збереження фінансового капіталу, що є обов'язковою передумовою успішного бізнесу. Нажаль, на макрорівні в останні роки прослідковується негативна тенденція погіршення важливіших показників фінансової стійкості промислових підприємств України. Фінансовий стан суб'єктів господарювання став критичним, підтвердженням цього є невідповідність важливіших індикаторів рекомендованим значенням, а в окремих випадках і від'ємне їх значення.

По-перше, слід звернути увагу на різке падіння показника наявності власних оборотних коштів, з 67 млрд. грн. на початок 2013 р. до від'ємного значення 93,4 млрд. грн. на середину 2016 р., тобто відхилення склало 160,4 млрд. грн., або 2,4 рази. Критичність ситуації полягає у тому, що цей показник з початку 2015 р. має негативне значення і цей негатив щорічно у останні 2 роки збільшується з 15,7 млрд. грн. до 93,4 млрд. грн., тобто майже у 6 разів.

Ця інформація надає можливість зробити висновок, про те що промислові підприємства не спроможні проводити нормальну фінансову політику відносно фінансування своїх активів, а саме, якщо на початок 2013 р. тільки 8,5 % оборотних активів були профінансовані за рахунок власного капіталу, то на початок 2015 р. і надалі цього джерела вже немає і 15,7 млрд. грн. необоротних активів покрито за рахунок

поточних зобов'язань. На середину 2016 р. вже 93,4 млрд. грн. необоротних активів покривається за рахунок короткострокових зобов'язань.

Таким чином, у промисловості України за останні 2 роки від 1,5% (1.01.205 р.) до 8,4% (30.06.2016 р.) необоротних активів профінансовано за рахунок поточних зобов'язань. Такий розподіл джерел фінансування активів не є нормальним і складає загрозу життєдіяльності підприємств.

Таблиця 2

Оцінка фінансової стійкості промислових підприємств України*

Показники	1.01.2013	1.01.2014	1.01.2015	1.01.2016	30.06.2016
Необоротні активи, млрд.грн.	980,2	953,2	1068,1	1106,9	1113,5
Оборотні активи, млрд.грн.	789,2	755,9	942,2	1075,5	1169,2
Власний капітал, млрд.грн.	700,3	703,2	579,2	490,6	490,9
Довгострокові зобов'язання	346,9	317,9	473,2	533,6	529,2
Поточні зобов'язання, млрд.грн.	722,6	688,3	958,5	1158,7	1262,9
Валюта балансу, млрд.грн.**	1769,8	1709,4	2010,9	2182,9	2283,0
Наявність оборотних власних коштів, млрд.грн.	67,0	67,9	-15,7	-82,7	-93,4
Коефіцієнт маневреності	0,096	0,097	-0,027	-0,169	-0,190
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,085	0,090	-0,017	-0,077	-0,080
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,396	0,411	0,288	0,225	0,215
Коефіцієнт боргу	0,604	0,589	0,712	0,775	0,785
Коефіцієнт фінансової залежності	2,527	2,431	3,472	4,449	4,651

* розраховано автором на основі [7]

** без урахування 3 і 4 розділів активу і пасиву балансу

По-друге, ця негативна тенденція пов'язана зі зниженням власного капіталу на 209,4 млрд. грн., або на 30%. Тобто, не виконується концептуальна вимога міжнародних стандартів фінансової звітності – концепції збереження фінансового капіталу, яку умовно можна представити наступним чином:

$$K_2 \geq K_1, \quad (3)$$

$$K_2 = K_1 + \Delta K \quad (4)$$

де, K_1 , K_2 – фінансовий капітал відповідно на початок і кінець періоду,
 ΔK – приріст фінансового капіталу.

Для виконання вимоги концепції збереження фінансового капіталу ДК повинен мати таку область значень $\in [0; +\infty)$. Позитивне значення приросту власного капіталу залежить безпосередньо від розміру бізнесу, тобто його активів, чистого і нерозподіленого прибутку за рік, тобто ефективності діяльності і використання чистого прибутку. Безумовно на ДК впливають і інші статті балансу: додатковий капітал, капітал у дооцінках, зменшення вилученого і неоплаченого капіталу.

По-третє, це обумовлює дослідження складу і структури власного капіталу. На жаль, офіційна інформація Держстату України у цьому розрізі має річне запізнювання. Станом на початок 2015 р. у складі промислових підприємств має місце непокритий збиток у розмірі 113,6 млрд. грн., що складає загрозу їх функціонування, тобто є реальна загроза банкрутства.

Таблиця 3

Склад власного капіталу промислових підприємств України, млрд. грн. [7]

Показники	1.01.2013	1.01.2014	1.01.2015
Зареєстрований капітал	241,0	387,5	399,4
Додатковий капітал	388,3	221,6	296,2
Резервний капітал	16,9	16,9	17,5
(Неоплачений та вилучений капітал)	17,0	16,7	20,3
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	71,1	93,9	(113,6)
Усього власний капітал	700,3	703,2	579,2

Наявність такої статті у консолідованому балансі промислових підприємств є слідством збиткової їх роботи, що не відповідає меті підприємницької діяльності – отримання прибутку. Наочним підтвердженням цього є той факт, що при зменшенні питомої ваги збиткових підприємств з 37,4% у 2011 р. до 27,6 % у 2015 р., абсолютний показник фінансового результату вкрай погіршився. Якщо у 2011 р. на 1 грн. прибутку до оподаткування приходилося 45 коп. збитку промислових підприємств, то у 2015 р. це співвідношення склало 2,98 грн. і в цілому сальдо фінансового результату було від'ємне, тобто був збиток у розмірі 179 млрд. грн. Відносно задіяних активів можна сказати, що 1 грн. майна підприємств у 2015 р. згенерувала 11,4 коп. збитку до оподаткування [7]. Це вкрай небезпечний сигнал загрози економічній і національній безпеці України.

Аналітичним інструментом ранньої діагностики банкрутства на мікро і макрорівні слід віднести і фінансовий коефіцієнт співвідношення власного капіталу і зареєстрованого капіталу. Введення у законодавче поле норми регулювання діяльності підприємств в залежності від порівняння чистих активів і статутного капіталу Цивільним кодексом України, а пізніше і Законом України про акціонерні товариства, було спрямоване, перш за все, на боротьбу зі збитковістю. Як відомо, основною причиною, коли чисті активи будуть менш ніж статутний капітал є наявність систематичних непокритих збитків, що є слідством неефективної роботи.

Нонсенсом для вітчизняної економіки став той факт, коли у цілому ряду підприємств власний капітал має від'ємне значення. На макрорівні по промислових підприємствах зменшується співвідношення між власним капіталом (чистими активами) і зареєстрованим капіталом: якщо на 1.01.2013р. це співвідношення було 2,9, то на 1.01.2015р. 1,5 (табл. 2). Тобто, у «консолідованому» балансі промислових підприємств може статися ситуація, коли зареєстрований капітал буде більше ніж чисті активи.

Висновки і пропозиції. В умовах нестабільності однією з найважливіших задач

стає ефективно управління сталим розвитком, формування єдиної системи на мікро і макрорівнях аналітичних індикаторів фінансової стійкості і їх інтеграція в діючі системи менеджменту як інструмент ранньої діагностики можливого банкрутства.

Важливішими індикаторами фінансової стійкості як інструмента ранньої діагностики є наявність власних оборотних коштів, позитивна величина яких свідчить про розмір оборотних активів, покритих за рахунок власного капіталу, джерелом цього результату є чистий прибуток. З метою характеристики забезпеченості фінансового результату грошовими коштами, як джерела фінансування, у діючу аналітичну практику слід ввести коефіцієнт монетизації як співвідношення позитивного чистого грошового потоку до чистого прибутку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іонін Є.Є. Фінансова аналітика сучасного бізнесу: [монографія]/ Є.Є. Іонін, М.М. Овчинникова. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – 304 с.
2. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов: учеб. для вузов / Ричард Брейли, Стюарт Майерс; пер. с англ., науч. ред. Н. Н. Барышниковой. – М.: Олимп-Бизнес, 1997. – 977 с.
3. Бригхем Ю. Ф. Энциклопедия финансового менеджмента / Ю. Ф. Бригхэм ; сокр. пер. с англ. : А. А. Арзуманова, С. В. Власенко, В. Д. Медвинской и др. ; общ. ред. и вступ. ст. : Б. Е. Пенькова, В. В. Воронова ; ред. кол. : А. М. Емельянов. – М. : РАГС, 2007. – 815 с.
4. Хелферт Э. Техника финансового анализа: пер. с англ. / Э. Хелферт; под ред. Л.П. Белых. – М.: Аудит; ЮНИТИ, 1996. – 663 с.
5. Энтони Р. Учет: ситуации и примеры: пер. с англ. / Р. Энтони, Дж. Рис; под ред. и с предисл. А.М.Петрачкова. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 560 с.
6. Современный финансово-кредитный словарь / М. Г. Лапуста, О. А. Андреюк, Л. М. Бадалов и др. ; под общ. ред. М. Г. Лапусты, П. С. Никольского. - 2-е изд., доп. - М. : ИНФРА-М, 2002. – 567 с.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс].- Режим доступу:<http://ukrstat.gov.ua>